

Puolustusvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Niina Pautola-Mol, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Niklas Backlund, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Ilmari Uljas, puolustusministeriö
- kehittämisspällikkö Jonna Lehtinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- viestintäneuvonantaja, avustaja Anniina Iskanius, Euroopan komissio
- poliittisen raportoinnin tiiminvetäjä Jani Ringborg, Euroopan komissio
- Euroopan komission johtava varapuheenjohtaja Henna Virkkunen, Euroopan komissio
- eversti Mikko Leppänen, Pääesikunta
- erikoissuunnittelija (EU) Markus Metsala, Pääesikunta

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio antoi heinäkuussa 2025 ehdotuksen EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028–2034. Komission ehdotus perustuu unionin poliittisiin painopisteisiin. Ehdotus on kokonaisuudessaan kuvattu valtioneuvoston selvityksessä E 73/2025 vp.

Valtioneuvoston kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti komission esittämiin yleisiin painopisteisiin. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin, kuten

Valiokunnan lausunto PuVL 16/2025 vp

puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen. Valtioneuvoston kannat on laajemmin esitetty valtioneuvoston selvityksessä E 73/2025 vp.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Euroopan komissio esittää monivuotisen rahoituskehityksen kokonaistasoksi 1 763 miljardia euroa vuoden 2025 kiintein hinnoin, mikä vastaa 1,26:ta prosenttia EU:n bruttokansantulosta. Luku ei sisällä kehityksen ulkopuolisia avustusvälineitä, kuten joustovälinettä, Ukraina-varausta ja Euroopan rauhanrahastoa, joista kuitenkin sovitaan osana kokonaisuutta.

(2) E-selvityksessä todetaan, että Suomi käyttää tarkastelussaan kokonaistasoa, joka käsittää kaikki sovitavat sitoumukset. Tällöin komission ehdotuksen kokonaismääräksi muodostuu 1 893 miljardia euroa eli noin 1,35 prosenttia EU:n bruttokansantulosta. Tähän sisältyy myös elpymisvälineen takaisinmaksuun osoitettu 149,3 miljardia euroa. Ehdotus on kokonaisuudessaan noin 580 miljardia euroa nykyistä rahoituskehystä suurempi.

(3) Valtioneuvosto toteaa selvityksessä, että komission ehdottama taso on Suomen kannalta liian korkea. EU-budjetin ei tule kasvaa tavalla, joka kasvattaa Suomen nettomaksuosuutta kohtuuttomasti. Valiokunta korostaa, että uuden budjetin keskeiset painotukset, erityisesti puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistaminen, tulee pystyä toteuttamaan esitetystä laajuudesta.

(4) Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto jatkaa vaikuttamistyötä sen varmistamiseksi, että unionialueella ymmärretään tarve kohdistaa puolustuksen uusia resursseja erityisesti Venäjän naapurimaihin. Saadun selvityksen mukaan eri EU-instituutioissa Venäjän uhka ymmärretään jo varsin hyvin, mikä näkyy uudessa rahoituskehysesityksessäkin. Moni unionimaa ei silti edelleenkään pidä Venäjää uhkana omalle tai unionin turvallisuudelle, vaikka unionimaista 23 on Naton jäseniä ja liittokunnan kollektiivisen puolustuksen velvoitteet sitovat niitä kriisitilanteessa.

Ehdotukset puolustuksen vahvistamiseksi

(5) Komission esitys sisältää historian suurimman lisäyksen puolustukseen kohdennettuihin EU-varoihin. Puolustuksen rahoitus viisinkertaistuisi ja sotilaallisen liikkuvuuden rahoitus kymmenkertaistuisi nykyiseen kauteen verrattuna. Komission mukaan rahoituksen kasvu vahvistaa Euroopan puolustusteollista perustaa, tukee puolustusunionin syventämistä ja parantaa jäsenvaltioiden sotilaallisia suorituskykyjä.

(6) Puolustuksen kannalta keskeisin kokonaisuus on Euroopan kilpailukykyrahasto, jossa resilienssi-, turvallisuus-, puolustusteollisuus- ja avaruuspolitiikkaosion suuruus olisi 115,7 miljardia euroa. Rahasto kokoaisi yhteen muun muassa Euroopan puolustusrahaston, puolustusteollisuusohjelman, puolustusinnovaatio-ohjelman ja kriittisiin raaka-aineisiin liittyvät toimet. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että käynnissä olevia unionin puolustusohjelmia kootaan yhteen. Tämä selkeyttää ja tehostaa toimintaa.

Valiokunnan lausunto PuVL 16/2025 vp

(7) Valiokunta huomauttaa, että vaikka puolustukseen ehdotetaan käytettävän ennätysellisen paljon rahaa, EU-toimilla on lopulta rajallinen vaikutus jäsenmaiden puolustuskyvyn kehittämiseen. Unionin 27 jäsenmaata käyttävät puolustukseen tänä vuonna arviolta 390 miljardia euroa ja jatkossa vielä enemmän, kun Nato-maat nostavat budjettejaan kohti Haagissa kesällä 2025 määriteltyä 3,5 prosentin bkt-tavoitetta vuodelle 2035. Lisäksi Nato-maiden tulee käyttää 1,5 prosenttia bruttokansantuotteestaan puolustusta tukeviin hankkeisiin.

(8) Edellä todettuun viitaten valiokunta toteaa, että uudet rahoituskehykset toisivat vuosittain siis alle 20 miljardia euroa jaettavaksi 27 jäsenmaan kesken. EU-rahoituksen lisäarvo onkin valiokunnan mielestä siinä, että se yhdessä kansallisen rahoituksen kanssa voi esimerkiksi tukea ja nopeuttaa puolustusteollisen tuotannon merkittävää kasvua unionialueella sekä edesauttaa kriittisten sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden toteutumista.

Sotilaallinen liikkuvuus

(9) Sotilaallinen liikkuvuus on komission ehdotuksessa merkittävä painopiste, ja siihen esitetään 16 miljardin euron rahoitusvarausta. Varoja voidaan kohdentaa TEN-T-ydinverkon pullonkaulojen poistamiseen, rajat ylittäviin hankkeisiin ja sotilaallisen liikkuvuuden käytävien kehittämiseen.

(10) Valiokunta huomauttaa, että sotilaallisen liikkuvuuden todelliset investointitarpeet ovat julkisten arvioiden mukaan vähintään 100 miljardia euroa eli selvästi komission esittämää tasoa korkeammat. Komission ehdottama 16 miljardin rahoitus on kuitenkin tervetullut ja oikean suuntainen avaus.

(11) Sotilaallinen liikkuvuus on Suomen ja muiden EU- ja Nato-maiden kannalta kriittisen tärkeä osa-alue. Erityisen tärkeää on yhteyksien kehittäminen länsi-itäsuunnassa Suomen alueella sekä Ruotsiin ja Norjaan, jotta Suomen vaihtoehtoiset huoltoreitit voidaan turvata tilanteissa, joissa Itämeren meriliikenne häiriintyy. Suomen tavaraliikenteestä yli 95 prosenttia kulkee Itämeren kautta.

(12) Sotilaallisen liikkuvuuden kehittäminen edellyttää investointien lisäksi hallinnollisten esteiden purkamista, kuten lupamenettelyjen sujuvoittamista ja rajat ylittävän sääntelyn yhdenmukaistamista.

(13) Sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa on hyvä huomioida kriisitilanteessa mahdollinen väestön laajamittainen evakuointi. Väestönsuojelun lähtökohtana Suomessa on paikalleen suojautumisen periaate (ks. PuVM 5/2025 vp, kpl 117–124). Esimerkiksi terveydenhuolto, vedenjakelu, logistiikka ja tietoliikenne ovat edellytyksiä sille, että väestö voi jatkaa toimintaansa omilla paikkakunnillaan. Ukrainan sota on osoittanut, että laajamittaiset evakuoinnit ovat kuitenkin joissain tilanteissa välttämättömiä Venäjän käydessä sotaa kansainvälisestä oikeudesta piittaamatta ja terrorisoimalla siviiliväestöä.

Valiokunnan lausunto PuVL 16/2025 vp

Puolustusteollisen perustan vahvistaminen Euroopassa

(14) Komission esityksessä korostetaan tarvetta vahvistaa Euroopan puolustusteknologista ja -teollista perustaa. Valiokunta yhtyy arvioon siitä, että pitkäjänteinen ja ennakoitava investointiympäristö on välttämätön, jotta eurooppalainen puolustusteollisuus voi kasvattaa tuotantokapasiteettiaan ja innovatiivisuuttaan. Valiokunta huomauttaa, että aiempien kausien riittämättömät investoinnit ovat heikentäneet Euroopan teollista perustaa ja lisänneet tarpeettomasti riippuvuutta kolmansista maista.

(15) Valiokunta korostaa, että kasvava rahoitus tulee kohdentaa toimiin, jotka aidosti vahvistavat jäsenmaiden sotilaallisia suorituskykyjä. Rahoituksen ei tule ohjautua liiaksi puolustusteollisuuden intresseihin tai komission hallinnollisiin painotuksiin, vaan sen on perustuttava asevoimien konkreettisiin tarpeisiin. Tämä tarkoittaa erityisesti nopeasti käyttöön otettavia suorituskykyjä, kuten ammustuotannon vahvistamista ja ilmapuolustusjärjestelmiä.

(16) Valiokunta painottaa, että puolustuksen sisämarkkinoiden kehittäminen, hankintojen avoimuus ja pk-yritysten mahdollisuudet osallistua EU-hankkeisiin ovat tärkeitä suomalaiselle puolustusteollisuudelle. Suomalaisen yritysten vahva osaaminen useilla strategisilla aloilla tulee huomioida täysimääräisesti osallistuttaessa eri EU-rahoitushakuihin.

(17) Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan Suomen kannattaa olla ennakkoluulottomasti mukana EU-puolustusmateriaalihankkeissa. Samalla on kuitenkin varmistettava, että Suomeen hankittava puolustusmateriaali täyttää kaikki Suomen kansalliset vaatimukset. Puolustusvoimien materiaalihankinnat perustuvat pitkäjänteiseen suunnitteluun, jossa arvioidaan erityisesti asejärjestelmien suorituskykyä Suomen olosuhteissa, sotilaallista huoltovarmuutta, elinkaarikustannuksia sekä järjestelmien soveltuvuutta reserviläisarmeijalle. Valiokunta toistaa tässä yhteydessä aiemmin toteamansa kannan siitä, että eurooppalaisten järjestelmien ostaminen vain siksi, että ne on tuotettu EU-alueella, ei ole riittävä peruste hankinnalle, mikäli muut keskeiset hankintakriteerit eivät täyty (ks. PuVL 3/2024 vp, kpl 33, PuVL 9/2024 vp, kpl 26).

Yhteenveto

(18) EU:n puolustuskykyjen vahvistaminen parantaa koko Euroopan turvallisuutta, mikä heijastuu suoraan Suomen geopoliittiseen asemaan. Kun EU:sta tulee vakaampi ja toimintakykyisempi turvallisuustoimija, Suomen oma turvallisuusympäristö vahvistuu. Valiokunta pitää erittäin hyvänä sitä, että uusissa puolustushankkeissa on joustavuutta, toisin sanoen rahoituskauden alussa ei korvamerkitä heti kaikkea rahaa, vaan tilanteiden ja painopisteiden mahdollisesti muuttuessa rahoitusta on joustavasti kohdennettavissa uusiin hankkeisiin.

(19) Kokonaisuutena uusi rahoituskehys ehdottaa Suomelle sekä taloudellisia että strategisia hyötyjä edellyttäen, että Suomi osallistuu aktiivisesti ohjelmiin ja hyödyntää tarjolla olevat rahoitusmahdollisuudet. Suomalaiselle puolustus- ja turvallisuusteknologialle rahoituksen kasvu luo uusia markkinoita. Valiokunta huomauttaa, että Suomi on ollut nettosaaja EU:n puolustushankkeissa, ja tämän aseman turvaaminen myös tulevalla rahoituskaudella on tärkeää.

Valiokunnan lausunto PuVL 16/2025 vp

(20) EU panostaa erityisesti kaksikäyttöteknologioihin, kyberturvallisuuteen, avaruusjärjestelmiin ja digitaaliseen infrastruktuuriin – aloihin, joissa Suomella on vahvaa osaamista. Rahoituksen kasvaessa suomalaiset yritykset voivat saada enemmän tutkimus- ja kehitystukea sekä osallistua laajoihin eurooppalaisiin projekteihin. On erityisen tärkeää varmistaa, että myös suomalaiset puolustusalan pk-yritykset voivat osallistua hankkeisiin.

(21) Suomelle merkittävä hyöty uudessa rahoitusohjelmassa liittyy myös sotilaalliseen liikkuvuuteen. EU aikoo lisätä rahoitusta infrastruktuuriin, joka mahdollistaa joukkojen ja kaluston nopean liikkumisen. Suomen maantieteellinen asema ja pitkä itäraja tekevät tästä erityisen tärkeää. Kehittyvä tie- ja rataverkko tukee sekä Suomen puolustusta että liittolaisten toimintaa. Olennaisen tärkeää on kehittää myös satamia ja niihin johtavaa infrastruktuuria sekä lentokenttiä ja varalaskupaikkoja.

(22) Suomella on Venäjän rajanaapurina vahvat perusteet saada rahoitusta erityisesti länsi-itä-yhteyksien kehittämiseen. Sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa käytetään Nato-standardeja sen varmistamiseksi, että kohteet täyttävät kaluston siirtoon asetetut vaatimukset. Tämä tulokulma on varmistettava myös jatkossa.

(23) Ylipäättään tiivis EU–Nato-yhteistyö sotilaallisen liikkuvuuden kehittämisessä on välttämätöntä, sillä Naton puolustussuunnitteluprosessin kautta arvioidaan hankkeiden priorisointia. Suomen näkökulmasta on myös tärkeää, että Yhdysvaltain kanssa tehdyn puolustusyhteistyösopimuksen tarjoamat mahdollisuudet sotilaallisen avun vastaanottamiseen huomioidaan kehitettävissä liikennehankkeissa. Lisäksi isäntämaatukijärjestelyjä tulee kehittää erityisesti pohjoismaisessa yhteistyössä.

(24) Lopuksi valiokunta toteaa, että EU-toimien kokonaisuuden kannalta on tärkeää varmistaa, että EU-puolustuksen Omnibus-hanke etenee ripeästi. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa EU:n puolustuskykyä vähentämällä byrokratiaa sekä helpottamalla yhteisiä hankintoja, rahoitusta ja teollista yhteistyötä. Hanke pyrkii yhdistämään useita erillisiä aloitteita ja säädöksiä yhdeksi tehokkaammaksi kokonaisuudeksi. Puolustusvaliokunta on tarkastellut Omnibus-hanketta lausunnossaan PuVL 6/2025 vp.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Puolustusvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

Valiokunnan lausunto PuVL 16/2025 vp

Helsingissä 25.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Mikko Savola kesk

jäsen Miko Bergbom ps

jäsen Timo Heinonen kok

jäsen Hanna Holopainen vihr

jäsen Tomi Immonen ps

jäsen Riitta Kaarisalo sd

jäsen Pauli Kiuru kok

jäsen Jarno Linnell kok

jäsen Juha Mäenpää ps

jäsen Hanna Räsänen kesk

jäsen Paula Werning sd

varajäsen Sheikki Laakso ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola